

**МОНГОЛ УЛСЫН
СОЁЛ, СПОРТ, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН
САЙДЫН ТУШААЛ**

2013 оны 02 сарын 08 өдөр

Дугаар А/41

Улаанбаатар хот

Нэгдсэн Үндэстний Боловсрол, Шинжлэх ухаан, Соёлын байгууллага (ЮНЕСКО)-ын "Соёлын биет бус өвийг хамгаалах тухай" Конвенцийн 12, 17 дугаар зүйл, ЮНЕСКО-гийн Монголын Үндэсний Комиссын "Биет бус соёлын өвийг хамгаалах тухай" ЮНЕСКО-гийн конвенцийг хэрэгжүүлэх 2009 оны төлөвлөгөөг тус тус үндэслэн ТУШААХ нь:

1. Монгол Улсын биет бус соёлын өвийн Төлөөллийн үндэсний бүртгэлийг нэгдүгээр, Яаралтай хамгаалах шаардлагатай соёлын биет бус өвийн үндэсний бүртгэлийг хоёрдугаар хавсралтаар тус тус шинэчлэн баталсугай.

2. Биет бус соёлын өвийн төрөл зүйлийн бүртгэлүүдийг ЮНЕСКО-д хүргүүлэх, хэвлүүлэн сурталчлах, шаардлагатай үед нэмэлт өөрчлөлт оруулан шинэчлэх арга хэмжээ авч ажиллахыг Соёл, урлагийн бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газар /Н.Оргил/, ЮНЕСКО-гийн Монголын Үндэсний Комисс /Г.Жаргалсайхан/, Соёлын өвийн төв /Г.Энхбат/-д даалгасугай.

3. Энэ тушаал гарсантай холбогдуулан Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны сайдын 2011 оны 3 дугаар сарын 16-ны өдрийн 84 дүгээр тушаалыг хүчингүйд тооцсугай.

Сайд: ..... Ц.ОЮУНГЭРЭЛ

MINISTRY OF EDUCATION, CULTURE AND SCIENCE OF MONGOLIA

8th February , 2013

NO A/41

Ulaanbaatar

According to the Article 12 and 17 of the Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage, 2003 UNESCO and Implementation Plan of the UNESCO Convention of the Mongolian National Commission for UNESCO, ORDER to:

1. Approve respectively revised version of the "National Representative List of the ICH" by Annex I, and the "National List of the ICH in Need of Urgent Safeguarding" by Annex II.
2. Assign Mr. N.Orgil, Head, Department Cultural and Art Policy Implementation and Coordination, Ministry of Culture, Sports and Tourism, Mr.G.Jargalsaihan, General Secretary, National Commission for UNESCO and Mr. G.Enkhat, Director, Center of the Cultural Heritage to submit the Lists to the ICH Section of the UNESCO, publish and promote, and amend where necessary to take measures to upgrade.
3. Reject the Education, Culture and Science Minister's Order No84 dated on 16th March, 2011.

MINISTER

TS.OYUNGEREL

Соёл, спорт, аялал жуулчлалын сайдын
2013 оны 02 дугаар сарын 08-ны өдрийн А/41 тушаалын хавсралт

I. Эх хэл болон аман уламжлал, илэрхийллүүд	
1	Монгол хэл
2	Монгол үлгэр
3	Дом шившлэг
4	Домог үлгэр
5	Ертөнцийн гурав
6	Ерөөл
7	Зүйр цэцэн үг
8	Бэлэг дэмбэрэлийн үг
9	Магтаал
10	Шог яриа
11	Онъсого
12	Цацал мялаалгын үг
13	Төвөөр
14	Айтыс (Казах ардын уламжлалт цэц булаацалдаан)
II. Ардын язгуур урлаг	
1	Бүүвэйн дуу
2	Монгол ардын уртын дуу
3	Ардын богино дуу
4	Морин хуур хөгжмийн уламжлалт урлаг
5	Монгол хөөмэйн уламжлалт урлаг
6	Хурдан морины хүүхдийн гийнгоо
7	Уламжлалт исгэрэх урлаг
8	Дэмбээдэх ая дуу
9	Аялгуулан исгэрэх урлаг
III. Үндэсний уламжлалт зан үйл, ёслол, баяр наадам	
1	Монгол наадам
2	Хүүхдийн угалга хийх зан үйл
3	Хүүхдийн даахь үргээх зан үйл
4	Бэр буулгах зан үйл
5	Хуримлах зан үйл
6	Шинэ гэр барих зан үйл
7	Талийгачийг оршуулах зан үйл
8	Мал хөнгөлөх зан үйл

9	Гүүний үрс гаргах зан үйл
10	Гүү барих зан үйл
11	Унага тавих зан үйл
12	Адуу тамгалах зан үйл
13	Мал сэтгэрлэх зан үйл
14	Айраг сархадын холбогдолтой зан үйл
15	Шагаа харвах зан үйл
16	Шагайгаар наадах зан үйл
17	Цагаан сарын уламжлалт ёслол, зан үйл
18	Бүргэдийн баяр, бүргэдээр ан хийх зан үйл
19	Монгол бөөгийн зан үйл
20	Монгол нүүдлийн зан үйл
21	Урианхай харвааны уламжлалт зан үйл
22	Тэмээн поло
23	Тэмээний уралдаан
24	Хөдөлмөр, зан үйлийн холбогдолтой уриа дуудлага
25	Мал аж ахуйн холбогдолтой уриа дуудлага
26	Ан агнуурын холбогдолтой уриа дуудлага
IV. Байгалийн болон сав ертөнцийн тухай мэдлэг, заншил, уламжлалт арга технологи	
1	Ардын уламжлалт анагаах ухааны нөртлүүд
2	Ардын уламжлалт малын эмгэг анагаах төрлүүд
3	Уламжлалт цаг тоолол, зурхайн ухаан
4	Байгаль, цаг агаар шинжлэхүйн уламжлалт мэдлэг
5	Байгаль хамгаалах уламжлалт арга, мэдлэг
6	Ардын сурган хүмүүжүүлэх ухааны арга, мэдлэг
7	Цагаан идээ бэлтгэх уламжлалт арга
8	Эсгий хийх уламжлалт арга, зан үйл
9	Арьс шир боловсруулах уламжлалт арга
10	Мал эмчлэх, хатгах, ханах уламжлалт арга
11	Ургийн бичиг хөтлөх монгол уламжлал
12	Хурдан морь шинжих, сойх, уралдуулах монгол эрдэм ухаан
13	Угийн бичиг хөтлөх монгол уламжлал
V. Ардын уламжлалт гэр урлал	
1	Монгол хувцасны уламжлалт урлал
2	Монгол гэрийн уламжлалт урлал
3	Монголын уламжлалт хээ угалз
4	Уламжлалт эсгий урлал
5	Уламжлалт арьс, ширэн урлал
6	Монгол гутлын урлал
7	Бөхийн зодог шуудаг хийх урлал

8	Нум сум хийх уламжлалт урлал
9	Мөнгөн аяга хийх урлал
10	Монгол эмээл хийх урлал
11	Монгол сийлбэрийн уламжлалт урлал
12	Уламжлалт уран хатгамал, оёдлын урлал
13	Уламжлалт нэхэх, сүлжих урлал
14	Монгол зургийн урлал
15	Зээгт наамалын уламжлалт урлал
16	Баримал, шуумалын уламжлалт урлал
17	Үндэсний хөгжмийн зэмсгийн уламжлалт урлал
18	Үхэр тэрэг хийх уламжлалт технологи
19	Цахиур буу хийх технологи

**Яаралтай хамгаалах шаардлагатай
соёлын биет бус өвийн үндэсний бүртгэл**

Монгол улсын яаралтай хамгаалах шаардлагатай соёлын биет бус өвийн үндэсний бүртгэл	
1	Монгол тууль
2	Монгол цуур хөгжмийн уламжлалт урлаг
3	Төл авахуулах ая дуудлага, зан үйл
4	Ингэнд ботго авахуулах зан үйл
5	Монгол бий бийлгээ, уламжлалт бүжгийн урлаг
6	Уул овоо тахих монгол зан үйл
7	Ган сийлбэрийн урлал
8	Ном бүтээх уламжлалт урлал
9	Монголын олон ястны хурим, найрын зан үйл
10	Ардын хөгжмийн уламжлалт урын сан, хөгжимдөх арга барил
11	Монгол цам
12	Монгол уран бичлэг
13	Онъсон тоглоомын уламжлалт төрлүүд
14	Монгол лимбэчдийн уртын дуу тоглох уламжлалт арга-битүү амьсгаа
15	Монгол жангар
16	Монгол уран нугаралт

СОЁЛЫН ӨВИЙН ТӨВ МЭДЭЭ МЭДЭЭЛЭЛ СОЁЛЫН БИЕТ ӨВ СОЁЛЫН БИЕТ БУС ӨВ СЭРГЭЭН ЗАСВАРЛАЛТ МЭРГЭЖИЛ, АРГА ЗҮЙ ШИЛЭН ДАНС

Биет бус соёлын өв Монгол улсын соёлын биет бус өвийн төлөөллийн үндэсний бүртгэл

NATIONAL REPRESENTATIVE LIST OF INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE

МОНГОЛ УЛСЫН СОЁЛ, СПОРТ, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН САЙДЫН ТУШААЛ

2013 оны 02 сарын 08 өдөр Дугаар А/41 Улаанбаатар хот

Нэгдсэн Үндэстний Боловсрол, Шинжлэх ухаан, Соёлын байгууллага (ЮНЕСКО)-ын "Соёлын биет бус өвийг хамгаалах тухай" Конвенцийн 12, 17 дугаар зүйл, ЮНЕСКО-гийн Монголын Үндэсний Комиссын "Биет бус соёлын өвийг хамгаалах тухай" ЮНЕСКО-гийн конвенцийг хэрэгжүүлэх 2009 оны төлөвлөгөөг тус тус үндэслэн ТУШААХ нь:

1. Монгол Улсын биет бус соёлын өвийн Төлөөллийн үндэсний бүртгэлийг нэгдүгээр, Яаралтай хамгаалах шаардлагатай соёлын биет бус өвийн үндэсний бүртгэлийг хоёрдугаар хавсралтаар тус тус шинэчлэн баталсугай.
2. Биет бус соёлын өвийн төрөл зүйлийн бүртгэлүүдийг ЮНЕСКО-д хүргүүлэх, хэвлүүлэн сурталчлах, шаардлагатай үед нэмэлт өөрчлөлт оруулан шинэчлэх арга хэмжээ авч ажиллахыг Соёл, урлагийн бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газар /Н.Оргил/, ЮНЕСКО-гийн Монголын Үндэсний Комисс /Г.Жаргалсайхан/, Соёлын өвийн төв /Г.Энхбат/-д даалгасугай.
3. Энэ тушаал гарсантай холбогдуулан Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны сайдын 2011 оны 3 дугаар сарын 16-ны өдрийн 84 дүгээр тушаалыг хүчингүйд тооцсугай.

Сайд: ..... Ц.ОЮУНГЭРЭЛ

ANNEX 2 to the Minister of Culture, Sports and Tourism A/41 Order of 08 Feb 2013

I. Oral Traditions and Expressions, Including Language, as a Vehicle for Intangible Cultural Heritage	
1	Mongolian language
2	Fairy tales
3	Spells and Incantations
4	Legends
5	Mongolian triad
6	Benediction
7	Proverbs
8	The words of propitious omens (well-wishing)
9	Ode
10	Humorous phrases
11	Riddles
12	Words of libation and anointment
13	Puzzles
14	Aytiz
II. Folk Performing Arts	
1	Lullaby
2	Urtiin Duu: Mongolian traditional folk long song
3	Mongolian traditional short songs
4	Traditional music of the Morin Khuur
5	Traditional art of Khöömei
6	Marzai and giingoo, the songs of the horse-jockeys
7	Traditional art of whistling
8	Dembee, a finger guessing game with singing
9	Whistling
III. Social Practices, Rituals and Festive Events	
1	Mongolian traditional festival Naadam
2	The custom of naming and giving ablation to a child
3	Custom of cutting the child's hair for the first time
4	Custom of beseeching a bride
5	Wedding ceremonies
6	The new ger warming feast
7	Funeral practices
8	Custom to castrate young animals
9	Mare milking ceremony
10	Custom of tethering the foals
11	Foal weanling ceremony
12	Foal branding ceremony
13	Ceremony of consecrating animals

14	Customs associated with traditional milk beverages, including mare milk
15	Knucklebone shooting
16	Customs of anklebone games
17	Traditional Tsagaan Sar festival
18	Falconry, a custom to hunt with eagles
19	Mongolian shamanistic traditions
20	Traditional way of moving to a new pasture
21	Traditional practices of Uriankhai archery
22	Camel polo
23	Camel race
24	Melodies associated with labor and rituals
25	Melodies associated with husbandry and rituals
26	Melodies concerning the tradition of hunting
IV. Traditional Techniques, Knowledge and Practices Concerning Nature and the Universe	
1	Forms of folk traditional medicine
2	Traditional folk treatments for animals
3	Traditional astronomical knowledge
4	Traditional meteorological knowledge
5	Tradition of protecting and preserving the nature
6	Folk knowledge and method of upbringing and educating children
7	Traditional technique of preparing the dairy products
8	Traditional custom of making felt
9	Traditional technique of producing skin and hide
10	Traditional knowledge of genealogical inheritance
11	Traditional knowledge of recording the family tree
12	Traditional knowledge of choosing, training and racing the swift horses
V. Traditional Craftsmanship	
1	Traditional craftsmanship of Mongol costume
2	Traditional craftsmanship of Mongol ger
3	Mongolian traditional ornaments
4	Traditional felt crafts
5	Traditional skin and hide craft
6	Craftsmanship of Mongol boots
7	Traditional craftsmanship of zodog and shuudag (wrestling costume)
8	Traditional craftsmanship of the bow and arrow
9	Casting silver bowls
10	Traditional saddle-making
11	Traditional art of wood engraving
12	Traditional art of needlework
13	Traditional knot-work
14	Traditional art of folk painting
15	Craftsmanship of hemmed applique
16	Sculpture and papier-mache crafts
17	Traditional craftsmanship of folk music instruments
18	Traditional technique of making ox-cart
19	Traditional technique of making flint gun

NATIONAL LIST OF INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE IN NEED OF URGENT SAFEGARDING

NATIONAL LIST OF INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE IN NEED OF URGENT SAFEGARDING	
1	Mongol Tuuli: Mongolian epic
2	Traditional music of the Tsuur
3	Melodies for coaxing the animals
4	Coaxing ritual for baby camels
5	Bii Biilgee: Mongolian traditional folk dance
6	Mongolian traditional practices of the worshipping of sacred sites
7	The art of steel carving
8	Traditional art of book-making
9	Traditional wedding ceremonies of different Mongolian ethnic groups
10	Traditional performance technique of folk music instruments and their repertoire
11	Mongolian traditional Tsam dance
12	Mongolian calligraphy
13	Traditional forms of puzzle games
14	Circular breathing technique of the Limbe performance
15	Performance of the Mongolian epic of Jangar
16	Mongolian traditional contortion

ХОЛБОО БАРИХ ХАЯГ:

Соёлын өвийн бүртгэл, судалгааны газар:
 Дарга: М.Цэцэнбилэг
 Утас: 70110877, И-мэйл: cch@monheritage.mn

Соёлын биет өвийг сэргээн засварлах газар:
Ахлах сэргээн засварлагч: Д.Нямдорж
Утас: 91005515, И-мэйл: cch@monheritage.mn